

PREAMBULUM

Mi, a Turisztikai Világszervezet (WTO) tagjai, a világ turisztikai iparágának képviselői, az államok, a tartományok, a vállalatok, az intézmények és a testületek küldöttei, akik Közgyűlésünket 1999. október 1-én Chilében, Santiagóban tartottuk meg.

Újra megerősítve a Turisztikai Világszervezet Alapokmányának 3. Cikkelyében kitűzött célokat, és annak tudatában, hogy e szervezet – amint azt az Egyesült Nemzetek Közgyűlése is elismerte – „döntő és központi” szerepet játszik a turizmus előmozdításában és fejlesztésében a gazdasági fejlődés, a nemzetközi megértés, a béke, a gazdasági virágzás előmozdítása és fajra, nemre, nyelvre vagy vallásra tekintet nélkül az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok egyetemes tiszteletben tartása és betartása céljából;

Abban a szilárd meggyőződésben, hogy a turizmus a különböző kultúrájú és életstílusú emberek közötti közvetlen és spontán kapcsolatok révén, melyet előidéz, a béke és a világ népei közti barátság és megértés előmozdítója.

Összhangban a környezetvédelem, a gazdasági fejlődés és a szegénység elleni küzdelem fenntartható módon történő összeegyeztetésével, ahogyan azt az Egyesült Nemzetek 1992-ben Rió de Janeiróban tartott „Föld Csúcsértekezlete” és az ott elfogadott Agenda 21 kifejezte;

Figyelembe véve a – szabadidős, üzleti, kulturális, vallási vagy egészségügyi – turisztikai tevékenység gyors és folyamatos növekedését mind a múltban, mind a belátható jövőben, – és ennek pozitív és negatív hatásait a küldő és fogadóországok környezetére,

gazdaságára és társadalmára, a helyi közösségekre és az őslakosokra csakúgy, mint a nemzetközi kapcsolatokra és kereskedelemre;

Célul tűzve ki a felelős, fenntartható és mindenki számára elérhető turizmus előmozdítását a szabadidőhöz és az utazáshoz való jog keretében, tiszteletben tartva a népek azon jogát, hogy maguk válasszák meg számukra a társadalmat;

De meggyőződve, hogy a világ turisztikai iparága egészében véve olyan környezetben tud fejlődni, amely kedvez a piacgazdaságnak, a magánvállalkozásoknak és a szabadkereskedelemnek és amely optimalizálja a turizmus jótékony hatását a jólétre és a foglalkoztatásra.

Abban a szilárd meggyőződésben, hogy számos elv és szabály betartását feltételezve, a felelősségteljes és fenntartható turizmus egyáltalán nem összeegyeztethetetlen a szolgáltatások körében zajló kereskedelmet irányító azon szabályozók liberalizációjával, amelyek égisze alatt e szektor vállalatai működnek, és meggyőződve, hogy ebben a szektorban lehetséges a gazdaság és az ökológia, a környezetvédelem és a fejlődés, a nemzetközi kereskedelem felé való nyitottság, valamint a társadalmi és kulturális identitások összeegyeztetése;

Tekintetbe véve, hogy ebben a megközelítésben a turizmus fejlesztésének valamennyi szereplője – a turisztikai iparághoz tartozó valamennyi nemzeti, regionális és helyi irányítószerv, vállalkozás és üzleti társulás, a szektorban dolgozók, a nem-kormányzati szervezetek és testületek csakúgy, mint a fogadó közösségek, a média és maguk a turisták különböző, bár kölcsönösen összefüggő szerepet játszanak a turizmus egyéni és

társadalmi fejlesztésében, valamint figyelembe véve, hogy ezek egyéni jogainak és kötelezettségeinek meghatározása hozzá fog járulni e cél eléréséhez;

Elkötelezve az állami és a magánszereplők közötti valódi partneri viszony előmozdítása mellett a turizmus fejlesztése érdekében, a Turisztikai Világszervezet 1997. évi Közgyűlésén (Isztambul) hozott 364(XII) sz. határozatában kitűzött célnak megfelelően, és a hasonló típusú partnerség és együttműködés nyílt és kiegyensúlyozott módon történő elterjedését óhajtva a küldő és fogadóország, illetve turisztikai szektoruk közti kapcsolatokban;

Folytatva a világturizmusról szóló 1980. évi és a turizmus társadalmi hatásáról szóló 1997. évi Manilai Nyilatkozatok, valamint a WTO égisze alatt 1985-ben Szófiában elfogadott turisztikai alaptörvény és turisztikai kódex által megkezdett folyamatot;

De úgy vélekedve, hogy ezeket az okiratokat ki kell egészíteni kölcsönösen összefüggő elvek készletével, ami alapján a turizmus fejlesztésének fő szereplői a 21. század hajnalán magatartásukat kell, hogy szabályozzák;

Ennek az okmánynak a céljaira használva azokat az utazásra alkalmazható definíciókat és osztályozásokat – különös tekintettel a „látogató”, a „turista” és a „turizmus” fogalmára –, amelyeket az 1991. június 24-28. között, Ottawában megrendezett nemzetközi konferencián fogadtak el és az Egyesült Nemzetek Statisztikai Bizottságának 27. ülésén, 1993-ban fejlesztettek tovább;

Hivatkozva elsősorban az alábbi okmányokra:

- az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, 1948. december 10.;

– *Nemzetközi Egyezmény a Gazdasági, Társadalmi és Kulturális Jogokról, 1966. december 16.;*

– *Nemzetközi Egyezmény a Polgári és Politikai Jogokról, 1966. december 16.;*

* * *

– *1929. október 12-i Varsói Légiközlekedési Konvenció;*

– *1944. december 7-i Chicagói Konvenció a nemzetközi polgári repülésügyről és az ehhez kapcsolódó Tokiói, Hágai És Montreali Konvenció;*

– *1954. július 4-i Konvenció a turisztikai vámformalitásokról és a kapcsolódó jegyzőkönyv;*

– *1972. november 23-i Konvenció a világ kulturális és természeti örökségének védelméről;*

– *1980. október 10-i Manilai Nyilatkozat a Világturizmusról;*

– *A WTO Közgyűlése 6. ülésének (Szófia) 1985. szeptember 26-i határozata a turizmus alaptörvénye és a Turisztikai Kódex elfogadásáról;*

– *1990. január 26-i Konvenció a gyermekek jogairól;*

– *A WTO Közgyűlése 9. ülésének (Buenos Aires) 1991. október 4-i határozata elsősorban az utazási könnyítésekről és a turisták személy- és vagyonbiztonságáról;*

– *1992. június 13-i Riói Nyilatkozat a környezetről és a fejlesztésről;*

– *1994. április 15-i Általános Szolgáltatás-kereskedelmi Egyezmény;*

– *1995. január 6-i Konvenció a biodiverzitásról;*

– *A WTO Közgyűlése 11. ülésének (Kairó) 1995. október 22-i határozata a szervezett szex-turizmus megakadályozásáról;*

- *1996. augusztus 28-i Stockholmi Nyilatkozat a gyermekek kereskedelmi szexuális kizsákmányolása ellen;*
- *1997. május 22-i Manilai Nyilatkozat a turizmus társadalmi hatásáról;*
- *A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet által elfogadott kollektív konvenciók, a kényszermunka és a gyermekmunka tilalma, az őslakosok jogainak védelme és a munkahelyen az egyenlő elbánás és a diszkrimináció-mentesség terén elfogadott konvenciók és ajánlások;*

megerősítjük a turizmushoz való jogot és a turisztikai mozgás szabadságát,

kifejezzük azon szándékunkat, hogy előmozdítsuk a méltányos, felelősségteljes és fenntartható turisztikai világrendet, amelynek jótékony hatásaiból részesedni fog a társadalom valamennyi szektora a nyílt és liberalizált nemzetközi gazdasági környezetében, és

e célból ünnepélyesen elfogadjuk a Turizmus Globális Etikai Kódexét.

ELVEK

1. Cikkely

A turizmus szerepe a népek és társadalmak közötti kölcsonös megértésben és tiszteletben

- (1) *Az emberiség közös erkölcsi értékeinek megértése és előmozdítása – a vallási, filozófiai és erkölcsi meggyőződések sokféleségével szembeni türelem és tisztelet attitűdjével – a felelősségteljes turizmusnak egyaránt előfeltétele és következménye; a turizmus fejlődésének szereplői és maguk a turisták is kötelesek tiszteletben tartani valamennyi nép társadalmi és kulturális hagyományait és gyakorlatait, beleértve a nemzeti kisebbségeket és az őslakosokat is és elismerve értékeiket.*
- (2) *A turisztikai tevékenységeket a fogadó területek és országok jellemzőivel és hagyományaival harmóniában, valamint törvényeinek, szokásainak tiszteletben tartásával kell folytatni.*
- (3) *A fogadó közösségeknek egyfelől és a helyi turisztikai szakembereknek másfelől ismereteket kell közölniük magukról az odalátogató turistáknak és tájékozódniuk kell azok életstílusáról, ízléséről és elvárásairól; a szakemberek oktatása és képzése hozzájárul a vendégszerető fogadtatáshoz.*
- (4) *A helyi hatóságok feladata a turisták és látogatók, valamint ingóságaik védelme; különös figyelmet kell fordítaniuk a külföldi turisták biztonságára, amely különleges sérülékenysükből eredhet; elő kell segíteniük az információadás, megelőzés, biztonság, biztosítás és segítségadás olyan sajátos eszközeinek bevezetését,*

amelyekre a turistáknak szüksége van; bármilyen, a turisták vagy a turisztikai szektorban dolgozók ellen irányuló támadást, tettegességet, emberrablást vagy fenyegetést, valamint a turisztikai felszereléseknek, építményeknek vagy a kulturális/természeti örökség elemeinek szándékos rongálását szigorúan el kell ítélni és meg kell büntetni a megfelelő nemzeti törvényekkel összhangban.

- (5) *A turistáknak és a látogatóknak utazás közben tartózkodniuk kell bármilyen bűncselekménytől vagy olyan cselekménytől, amely a felkeresett ország törvényei szerint bűncselekménynek számít, és minden olyan magatartástól, amely a helyi lakosságra nézve sokkolónak vagy sértőnek tekinthető vagy amely valószínűleg károsítja a helyi környezetet; tartózkodniuk kell a tiltott kábítószeres, fegyverek, antikvitások, védett fajok és termékek, valamint veszélyes, illetve a nemzeti szabályok szerint tiltott anyagok kereskedelmétől.*
- (6) *A turisták és a látogatók felelősek azért, hogy – akár még az indulás előtt – megismerjék a felkeresni szándékozott országok jellemzőit; és tudatában kell lenniük azoknak az egészségügyi és biztonsági kockázatoknak, amelyek bármilyen, a szokott környezetén kívüli utazás esetén előfordulhatnak és úgy kell viselkedniük, hogy a lehető legkisebbek legyenek ezek a kockázatok.*

2. Cikkely

A turizmus mint az egyéni és kollektív kiteljesedés eszköze

- (1) *A turizmust, azaz a leggyakrabban a pihenéssel és kikapcsolódással, a sporttal, a kultúrával és a természettel összekapcsolt tevékenységet, az egyéni és kollektív kiteljesedés különleges eszközeként kell tervezni és gyakorolni; ha kellő*

nyitottsággal gyakorolják, akkor a turizmus az önképzés, a kölcsönös tolerancia, valamint a népek és kultúrák közötti legitím különbségek és sokféleségük megismerésének pótolhatatlan tényezője.

- (2) A turisztikai tevékenységeknek tiszteletben kell tartaniuk a férfiak és nők egyenlőségét; a turisztikai tevékenységek célja az emberi jogok, különösen a legsebezhetőbb csoportok, nevezetesen a gyermekek, az idősek, a hátrányos helyzetűek, a nemzeti kisebbségek és az őslakosok egyéni jogainak előmozdítása.*
- (3) Emberek bármilyen formában történő kizsákmányolása, különösen szexuális úton, legfőképpen, ha gyermekek ellen irányul, a turizmus alapvető céljaival ellentétes és nem más, mint a turizmus megtagadása; az ilyen tettekkel szemben erőteljesen fel kell lépni a nemzetközi törvényekkel összhangban és valamennyi érintett országgal együttesen, s az ilyen tetteket enyhítés nélkül büntetni kell mind a meglátogatott ország, mind a tevékenységet elkövetők hazájának nemzeti törvénykezése által, akkor is, ha a tetteket külföldön követték el.*
- (4) A vallási, egészségügyi, tanulási és kulturális vagy nyelvtanulási célú utazás különösen jótékony formája a turizmusnak, amelyet ösztönözni kell.*
- (5) Ösztönözni kell a turizmus értékéről, a turizmus pozitív gazdasági, társadalmi és kulturális hatásairól és kockázatairól szóló tantárgyak felvételét a tantervbe.*

3. Cikkely

Turizmus: a fenntartható fejlődés tényezője

- (1) *A turizmus fejlődésének valamennyi szereplője köteles védeni a természeti környezetet az egészséges, folyamatos és fenntartható, a jelen és a jövő generációk szükségleteinek és törekvéseinek megfelelő gazdasági növekedés elérése érdekében.*
- (2) *A nemzeti, regionális és helyi hatóságoknak első helyen kell kezelniük és ösztönözniük kell a ritka és drága források – különösen a víz és az energia – megőrzését célzó turisztikai fejlesztéseket, valamint a hulladéktermelés minimalizálását.*
- (3) *A turistarohamokat, különösen azokat, amelyek a fizetett szabadság és az iskolai szünet miatt következnek be, igyekezni kell időben és térben szétteríteni és keresni kell a szünetek és szabadságok kevésbé koncentrált eloszlását annak érdekében, hogy csökkenjen a turisztikai tevékenységnek a környezetre gyakorolt nyomása és viszont növekedjen e tevékenységnek a turisztikai iparágra és a helyi gazdaságra kifejtett pozitív hatása.*
- (4) *A turisztikai infrastruktúrát úgy kell megtervezni és a turisztikai tevékenységeket úgy kell programozni, hogy védjük az ökoszisztémákból és biodiverzitásból összetevődő természeti örökséget és hogy megóvjuk az élővilág veszélyeztetett fajait; a turisztikai fejlesztések szereplőinek, különösen a turisztikai szakembereknek, egyetértésre kell jutniuk tevékenységük bizonyos korlátozásait illetően, amikor kifejezetten érzékeny területeken működnek: sivatagokban, sarkvidékeken,*

magashegységekben, tenger- vagy óceánpartokon, trópusi erdőkben vagy mocsarakban, amelyek kedveznek a természeti erőforrások létrejöttének, vagy védett területeken.

- (5) *A természeti turizmust és az ökoturizmust a turizmus olyan fajtáinak tekintjük, amelyek különösen hozzájárulnak a turizmus rangjának növeléséhez, feltéve, hogy tiszteletben tartják a természeti örökséget és a helyi populációkat és megfelelnek a területek teherbíró-képességének.*

4. Cikkely

Turizmus: az emberiség kulturális örökségének felhasználója *és megőrzője*

- (1) *A turisztikai források az egész emberiség közös örökségének részét képezik; azok a közösségek, amelyek területén ezek elhelyezkednek, különleges jogokkal és kötelezettségekkel rendelkeznek a forrásokat illetően.*
- (2) *A turizmuspolitikát és a turisztikai tevékenységeket az országok művészi, régészeti és kulturális örökségének tiszteletben tartásával kell végrehajtani, ezt az örökséget védeni kell és megőrizni a jövő generációinak számára; különösen nagy gondot kell fordítani a turistákat vonzó műemlékek, templomok és múzeumok, illetve a turisták előtt nyitott régészeti és történelmi helyszínek megóvására és fejlesztésére; tiszteletben tartva tulajdonosaik jogait ösztönözni kell a magántulajdonban lévő kulturális javak és műemlékek megnyitását a közönség számára, csakúgy, mint a vallási épületek megnyitását a hívők érdekeinek sérelme nélkül.*

- (3) *A kulturális helyszínek és műemlékek látogatásából származó forrásokat, legalábbis részben, ezen örökség karbantartására, fejlesztésére és gondozására kell felhasználni.*
- (4) *A turisztikai tevékenységet úgy kell tervezni, hogy lehetővé tegye a hagyományos kulturális termékek, a kézműves iparágak és népművészet továbbélését és virágzását, és ne hagyja, hogy azok elkorcsosuljanak és szabványossá váljanak.*

5. Cikkely

Turizmus: a fogadóország és a helyi közösség számára kedvező tevékenység

- (1) *A helyi lakosságot be kell vonni a turisztikai tevékenységekbe, és meg kell osztani velük azokat a gazdasági, társadalmi és kulturális előnyöket, amelyek a turisztikai tevékenységekből származnak, különös tekintettel a turisztikai tevékenységek által teremtett közvetlen és közvetett munkahelyekre.*
- (2) *A turizmuspolitikát úgy kell kidolgozni, hogy hozzájáruljon a meglátogatott régiókban élők életszínvonalának emeléséhez és oly módon, hogy megfeleljen a szükségleteiknek; a turisztikai üdülőhelyeket és a szálláshelyeket úgy kell tervezni és működtetni, hogy lehetőség szerint minél jobban integrálják azokat a helyi gazdasági és társadalmi életbe; amennyiben a munkaerő szakképzettsége azonos, a helyi munkaerő alkalmazásának kell elsőbbséget adni.*
- (3) *Különösen nagy figyelmet kell fordítani a tenger- és óceánpartok és a szigetek specifikus problémáira és az érzékeny falusi vagy hegyvidéki régiókra, ahol a*

turizmus gyakran ritka lehetőséget jelent a fejlesztésre a hagyományos gazdasági tevékenységek hanyatlása idején.

- (4) *A turisztikai szakembereknek, különösen a befektetőknek, akiket a hatóságok által lefektetett szabályok irányítanak, környezeti hatástanulmányokat kell készíteniük fejlesztési terveik kapcsán; a turisztikai szakembereknek a legnagyobb átláthatósággal és tárgyilagossággal kell felvilágosítást adniuk tervezett programjaikról és azok előrelátható visszahatásairól, valamint párbeszédet kell kezdeményezniük az érintett lakossággal a programok tartalmáról.*

6. Cikkely

A turizmus fejlődésében érintett kötelezettségei

- (1) *A turisztikai szakemberek kötelesek ellátni a turistákat a célállomásra és az utazási feltételekre, a vendéglátásra és a tartózkodásra vonatkozó tárgyilagos és őszinte információkkal. Biztosítaniuk kell, hogy a vendégeiknek ajánlott szerződéses záradékok könnyen érthetőek legyenek a vállalt szolgáltatások jellege, ára és minősége, valamint a turisztikai szolgáltatók oldalán történő egyoldalú szerződésszegés esetében felmerülő kártérítés tekintetében.*
- (2) *A turisztikai szakembereknek, a tőlük telhető mértékben, a hatóságokkal együttműködve figyelmet kell fordítaniuk azoknak a biztonságára, balesetmegelőzésére, egészségvédelmére és élelmiszerbiztonságára, akik a szolgáltatásaikat igénybe veszik; gondoskodniuk kell a biztosítási és segélynyújtási rendszerekről; el kell fogadniuk azokat a jelentési kötelezettségeket, amelyeket a*

nemzeti szabályok írnak elő és kártérítést kell fizetniük, amennyiben nem tudnak megfelelni szerződéses kötelezettségeiknek.

- (3) A turisztikai szakembereknek, amennyire tőlük függ, hozzá kell járulniuk a turisták kulturális és szellemi feltöltődéséhez és lehetővé kell tenni számukra, hogy utazásuk során is gyakorolhassák vallásukat.*
- (4) A küldőországok és a fogadóországok állami hatóságainak, az érintett szakemberekkel és azok társulásaival együttműködve, biztosítaniuk kell a megfelelő mechanizmusokat arra az esetre, ha az utazást szervező vállalat csődbe jut és a turistákat haza kell szállítani.*
- (5) A kormányoknak joga – és kötelessége –, különösen válság esetén, hogy polgáraikat tájékoztassák a nehézségekről, vagy akár azokról a veszélyekről, amelyek külföldi utazásaik során érhetik őket; az ő felelősségük, hogy ezeket az információkat a fogadóországok turisztikai iparágára és saját szolgáltatóikra vonatkozó igazságtalan vagy eltúlzott előítéletek nélkül bocsássák ki; ezért az utazási tanácsadások tartalmát előzőleg egyeztetni kell a fogadóországok hatóságaival és az illetékes szakemberekkel; a megfogalmazott ajánlásoknak szigorúan arányban kell állniuk a helyzet súlyosságával és arra a földrajzi területre kell szorítkozniuk, ahol a bizonytalanság felmerült; ezeket a tanácsadásokat módosítani kell vagy vissza kell vonni, amint minden visszatért a normális kerékvágásba.*
- (6) A sajtónak, különösen a turizmusra szakosodott sajtónak, és az egyéb médiának, beleértve az elektronikus kommunikáció modern eszközeit, valóságmű és*

kiegyensúlyozott tájékoztatást kell adnia azokról az eseményekről és helyzetekről, amelyek a turistaforgalmat befolyásolhatják; továbbá pontos és megbízható tájékoztatást kell adniuk a turisztikai szolgáltatásokat igénybe vevők számára; fejleszteni és erre a célra is használni kell az új kommunikációs és elektronikus kereskedelmi technológiákat; a média semmiképpen sem ösztönözheti a szex-turizmust.

7. Cikkely

A turizmushoz való jog

- (1) *A Föld kincseinek felfedezéséhez és élvezetéhez való közvetlen és személyes hozzáférés lehetősége a világ valamennyi lakójának egyformán joga; az egyre szélesebb körű részvételt a nemzeti és nemzetközi turizmusban úgy kell tekinteni, mint a szabadidő fenntartható fejlődésének egyik legjobb kifejeződését, és nem szabad akadályokat gördíteni az útjába.*
- (2) *A turizmushoz való egyetemes jogot a pihenéshez és a szabadidőhöz való jog következményeként kell tekinteni, beleértve az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 24. Cikkelye és a Gazdasági, Társadalmi és Kulturális Jogokról Szóló Nemzetközi Egyezmény 7.d Cikkelye szerint garantált munkaidő-korlátozást és a rendszeres fizetett szabadságot.*
- (3) *A hatóságok támogatásával fejleszteni kell a szociális turizmust, és különösen a különféle társadalmi szervezetek körében működő turizmust, amely előmozdítja a szabadidőhöz, az utazáshoz és a szabadsághoz való széles körű hozzáférést.*

- (4) *Ösztönözni és segíteni kell a családi, ifjúsági és diákturizmust, valamint az idősek és a fogyatékosok turizmusát.*

8. Cikkely

A turisták áramlásának szabadsága

- (1) *A turisták és a látogatók számára lehetővé kell tenni, hogy – a nemzetközi jogszabályokkal és a nemzeti szabályozással összhangban – szabadon mozoghassanak az országok között, illetve az egyik államból a másikba, az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 13. Cikkelye szerint; lehetővé kell tenni számukra az átutazáshoz, tartózkodáshoz és a turisztikai/kulturális helyszínekhez való hozzáférést anélkül, hogy túlzott formalitásoknak vagy megkülönböztetésnek lennének kitéve.*
- (2) *A turisták és a látogatók számára lehetővé kell tenni a belföldi és külföldi kommunikáció valamennyi meglévő formájához való hozzáférést; lehetővé kell tenni számukra a gyors és egyszerű hozzájutást a helyi közigazgatási, jogi és egészségügyi szolgáltatásokhoz; az érvényben lévő diplomáciai egyezményeknek megfelelően szabadságukban kell, hogy álljon a kapcsolatfelvétel országok konzuli képviselőivel.*
- (3) *A turistáknak és a látogatóknak ugyanazokat a jogokat kell biztosítani személyes adataik és a velük kapcsolatos információk bizalmosságát illetően, mint a felkeresett ország lakóinak, kiváltképpen, ha ezeket az adatokat elektronikusan tárolják.*

- (4) *A határátlépéssel kapcsolatos olyan adminisztratív eljárásokat, mint a vízumok vagy az egészségügyi és vámformalitások – akár az állam hatáskörébe tartoznak, akár nemzetközi egyezményekből erednek – amennyire lehetséges úgy kell kialakítani, hogy előmozdítsák az utazás legmagasabb szintű szabadságát és a nemzetközi turizmushoz való legszélesebb hozzáférést; bátorítani kell az országcsoportok közti azon egyezményeket, amelyek fenti eljárásokat harmonizálják és egyszerűsítik; a turisztikai iparágra nehezedő sajátos adókat és illetékeket, melyek versenyképességét csökkentik, fokozatosan meg kell szüntetni vagy korrigálni.*
- (5) *Amennyire a küldőországok gazdasági helyzete megengedi, az utazók számára biztosítani kell az utazásukhoz szükséges konvertibilis valutákhoz való hozzájutást.*

9. Cikkely

A turisztikai iparágban dolgozók és az ott működő vállalkozások jogai

- (1) *A turisztikai iparágban és a kapcsolódó területeken dolgozó fizetett alkalmazottak és magánvállalkozók alapvető jogait mind a küldőállam, mind a fogadóországok országos és a helyi adminisztrációjának felügyelete alatt különös odafigyeléssel kell garantálni, tekintettel azokra a sajátos megszorításokra, amelyek főképpen munkájuk szezonálisával, iparáguk globális kiterjedésével és a foglalkozásuk természetéből gyakorta adódó rugalmassággal kapcsolatosak.*
- (2) *A turisztikai iparágban és a kapcsolódó területeken dolgozó fizetett alkalmazottak és magánvállalkozók joga és kötelessége, hogy megfelelő kezdeti és folyamatos képzésben vegyenek részt; megfelelő szociális védelemben kell részesülniük; a munkahelyek bizonytalanságát, amennyire lehetséges, korlátozni kell; és sajátos*

státuszt kell felajánlani a szektorban dolgozó idénymunkásoknak, különös tekintettel a szociális juttatásokra.

- (3) A meglévő nemzeti törvényeknek megfelelően bármely természetes vagy jogi személy – feltéve, hogy rendelkezik a szükséges képességekkel és hozzáértéssel – jogosult a turizmus területén történő szakmai tevékenység végzésére; a vállalkozók és befektetők – különösen a kis- és középvállalkozások körében – jogosultak a turisztikai szektorban való működésre a lehető legkevesebb törvényi vagy adminisztratív korlátozással.*
- (4) A különböző országokból származó, akár fizetett, akár magánvállalkozó vezetők és alkalmazottak közti tapasztalatcsere elősegíti a világ turisztikai iparágának fejlődését; a megfelelő nemzeti jogszabályokkal és nemzetközi egyezményekkel összhangban, amennyire lehetséges, meg kell könnyíteni ezeket a tapasztalatcseréket.*
- (5) A nemzetközi csere fejlődésében és dinamikus növekedésében érvényesülő szolidaritás pótolhatatlan tényezőiként a turisztikai iparág multinacionális vállalkozásainak nem szabad kihasználniuk azt az uralkodó pozíciót, amit időnként elfoglalnak; el kell kerülniük, hogy a fogadóországokra mesterségesen ráerőltetett kulturális és társadalmi modellek közvetítői legyenek; cserébe a befektetés és kereskedelem szabadságáért, amit teljes mértékben el kell ismerni, fenti vállalkozásoknak részt kell venniük a helyi fejlesztésekben elkerülve azt, hogy profitjuk túlzott repatriálásával vagy az általuk megnövelt behozatal révén csökkenjen hozzájárulásuk azokhoz a gazdaságokhoz, amelyben működnek.*

- (6) *A küldő- és fogadóországok vállalatai közti partnerség és kiegyensúlyozott kapcsolatok létrehozása hozzájárul a turizmus fenntartható fejlődéséhez és a növekedéséből származó előnyök egyenlő elosztásához.*

10. Cikkely

A Turizmus Globális Etikai Kódexében megfogalmazott elvek megvalósítása

- (1) *A turizmus fejlődésének állami és magán szereplői kötelesek együttműködni ezen elvek valóra váltásában és hatékony alkalmazásuk figyelemmel kísérésében.*
- (2) *A turizmus fejlesztésében résztvevőknek el kell ismerniük a turisztikai promóció és fejlesztések, az emberi jogok védelme, a környezet- és egészségvédelem terén illetékes nemzetközi intézmények (melyek között első helyen áll a Turisztikai Világszervezet) és a nem kormányzati szervek szerepét, a nemzetközi jog általános elveinek tiszteletben tartásával.*
- (3) *E szereplők kifejezik szándékukat, hogy a Turizmus Globális Etikai Kódexének alkalmazásával vagy értelmezésével kapcsolatos bármilyen vitát egyeztetés céljából a Turisztikai Etikai Világbizottságaként ismert pártatlan harmadik fél elé terjesszenek.*